

**JÄRJESTÖ- JA NUORISOTYÖN KOULUTUSOHJELMA
– YHTEISÖPEDAGOGI (ylempi AMK)
OPETUSSUUNNITELMA 2010–2012**

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma – Yhteisöpedagogi (ylempi AMK)

Koulutuksen rakenne

A. Yhteiset opinnot (kaikille yhteiset ammatilliset opinnot) 23 opintopistettä

Yhteisöt ja yhteisöllisyys 10 op Orientaatio- ja tutkimusmenetelmäopintoja 1 op
Palveluiden tuottaminen 7 op
Kansainvälinen ja monikulttuurinen osaaminen 5 op

B. Syventävät opinnot 27 op

Pedagogisen osaamisen syventäminen 10 op
Kehittämisen menetelmäosaamisen syventäminen 7 op
Viestintä ja kulttuurisuus 10 op

O P I N N Ä Y T E T Y Ö
30 op

C. Vapaasti valittavat opinnot 10 op

Koulutusohjelman tavoite

Koulutusohjelman profiili on yhteisöjen kehittämiseen tähtäävän osaamisen syveneminen ja vahvistuminen. Painopiste on kehittämisen osaamisen ja uudenlaisten toimintamallien luomisen edellytysten vahvistamisessa.

Koulutuksen tavoitteena on kouluttaa erityisasiantuntijoita ja kehittäjiä erilaisten yhteisöjen palvelukseen, jotka osaavat:

- kehittää, johtaa, valmentaa ja innostaa erilaisia yhteisöjä ja yhteisöllisiä prosesseja
- käyttää ja soveltaa menetelmiä, jotka edistävät yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia
- käyttää tutkivaa ja kehittävää työtettä työelämän muutosprosessien hallinnassa ja yhteisöjen kehittämistyössä
- verkottaa ja soveltaa osaamistaan kansainvälisissä ympäristöissä sekä monikulttuurisessa työssä
- ylläpitää ja kehittää omaa elinikäistä oppimistaan ja ammattitaidon kehittämistä
- käyttää persoonallisia vuorovaikutus- ja viestintätaitojaan

Koulutusohjelman keskeiset sisällöt

Koulutusohjelman keskeiset sisällöt ovat:

- yhteisöllisten prosessien kehittäminen, tutkiminen ja johtaminen järjestö- ja nuorisotyössä
- vuorovaikutuksellinen ja monikulttuurinen osaaminen
- pedagoginen ja eettinen osaaminen
- yhteisölliset ja osallistavat menetelmät
- kansainvälinen osaaminen

Koulutuksen oppimiskäsitys

Oppimisen lähtökohtana on aktiivinen oppija, jolla on kehittämisorientaatio. Oppija nähdään itseohjautuvana, jolloin tuetaan toimivia opiskelustrategioita ja tiedonkäsittelyvalmiuksia sekä painotetaan riittävää kielitaitoa. Oppija on ennen kaikkea tiedon tulkitsija, prosessoija, soveltaja ja kriittinen arvioija sekä uuden tiedon luoja ja rakentaja. Oppijan asiantuntijuutta pyritään edelleen syventämään ja jakamaan. Oppija nähdään myös sosiaalisena ja yhteisöllisenä toimijana ja oppijana, joten koulutuksessa korostetaan osallisuusnäkökulmaa, kontekstisidonnaisuutta ja näkemyksellisyyden kehittymistä sekä ryhmäprosessien merkitystä ja hyödyntämistä oppimisessa.

Oppimista ja kehittymistä pyrimme tuottamaan tutkivan ja kehittävän työotteen omaksumisen kautta, missä tärkeitä ovat tekojen perustelujen analysointi, kriittinen reflektio ja konstruktivistinen ajattelu sekä uuden tiedon luominen. Koulutuksen menetelmällisinä lähtökohtina ovat soveltaminen, työelämän kysymykset, ongelmat ja vertaisohjaus.

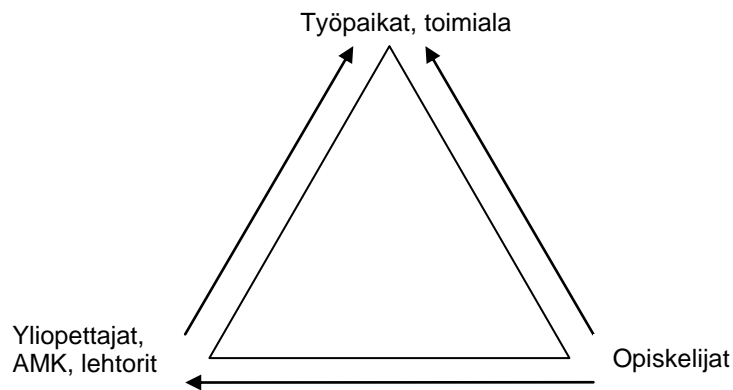
Koulutuksen tiedonkäsitys

Koulutuksen tiedonkäsitystä voidaan luonnehtia hermeneuttiseksi spiraaliksi, jossa ympäröivää todellisuutta ja toimintaa pyritään ymmärtämään, tiedostamaan ja käsitteellistämään näkökulmia vuorottelemalla. Koulutuksessa korostetaan poikkitieteellistä näkemystä tiedon luonteesta ja tarpeellisuudesta. Uutta tietoa rakentamalla ja teoriaa syventämällä ratkaistaan ja kehitetään työelämän tarpeita ja käytännön haasteita.

Koulutuksen toteutuksen pedagoginen malli

Koulutuksessa toteutettava pedagoginen malli on koulutusohjelmaan kuuluva toimintatapa, jonka pohjalta opetus suunnitellaan ja organisoidaan. Sillä pyritään edesauttamaan yksilön, verkostojen ja yhteisön (työelämä)oppimista linkittäviä lähestymistapoja. Työelämäläheisyys ja -yhteys toteutuvat opetuksessa, ohjauksessa ja arvioinnissa. Työpaikkojen ja organisaatioiden sekä toimialamme kehittyminen tapahtuu kolmen ulottuvuuden avulla:

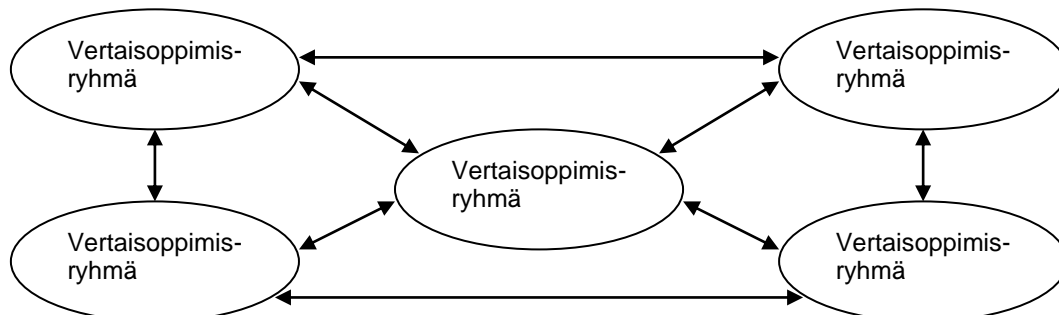
- 1) Opetussuunnitelman sisällöt vastaavat toimialan tarpeita ja sen toteutus tapahtuu pääosin työelämään liittyvinä oppimis- ja kehittämistehtävinä. Huomioidaan toimialan, paikallisen, seudullisen ja alueellisen kehittämisen tasot.
- 2) Toivomme yhteistyön ja sitoutumisen rakentuvan opiskelijoiden työpaikkojen kanssa siten, että opiskelija voi käyttää opiskeluunsa osittain työaika. Vertaisoppimisryhmät voivat toteuttaa työpaikalla opintoihin liittyviä kehittämishankkeita ja työpaikalta saadaan ohjaus- ja mentorointiapua.
- 3) Vastaavasti koulutus tarjoaa synergiaetuja työpaikoille palveluiden tuottamisen näkökulmasta erilaisina kehittämisen-, innovointi-, kokeilu-, arviointi- ja toteutustöinä. Haasteellisena tavoitteena on opiskelijan asiantuntijuuden kehittymisen todentuminen laadukkaana toimintana.

Kuva 1. Työelämän, ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden välinen vuorovaikutus koulutuksessa

Pedagogisen mallin kehyksessä oppimisprosessia toteutetaan vertaisoppimisryhmissä, jotka muodostetaan syksyn 2010 aikana oman kehittämisintressin, työpaikan oppimishaasteiden ja aihealueiden perusteella. Jokaisen muodostuvan ryhmän perustehtävä on oppiminen ja tutkiminen. Vertaisoppimisryhmä sitoutuu yhdessä toimimaan oppimistehtävien osalta työelämän ja lehtorin ohjauksessa erilaisissa kehittämishankkeissa, toimimaan laajempina tutkimustiiminä opinnäytetöiden aihealueiden kontekstissa sekä jakamaan asiantuntemustaan myös muille. Vertaisoppimisryhmä toiminta mahdollistaa tarvittaessa myös yksilötyön. Ryhmiä tukevat työelämän mentorit, opintojen ja opinnäytetyön ohjaajat ja lehtorit. Useat oppimistehtävät perustuvat ko. ryhmien suorittamalle asiantuntijatyölle. Pedagogisen mallin menetelmällisinä lähtökohina ja kokoavina periaatteina toimivat:

- 1) tutkiva ja kehittävä työote, joka toimii työvälineenä ammatillisten ilmiöiden jäsentämiseen, tutkimiseen ja arviointiin.
- 2) ongelmaperusteinen lähestymistapa, jonka avulla pyritään kehittämään ja ratkaisemaan työelämän todellisuudesta nousevia haasteita.
- 3) kansainvälisyysosaamisen vahvistuminen, jota tuotetaan vieraskielisen opetuksen, kirjallisuuden ja KV-hankkeissa oppimisen mahdollistamisena.
- 4) Lisäksi oppiminen nähdään opiskelijan, työpaikan ja lehtoreiden yhteisenä prosessina, jossa opiskelijan itseohjautuvuutta tuetaan. Joustavuudella mahdollistetaan työn ja opiskelun rinnakkain kulkeminen. Moniammatillinen opiskelijaryhmä taas nähdään vertaisoppimisen oppimisresurssina.

Kuva 2. Vertaisoppimisryhmät

Oppimisen ja osaamisen tuottaminen ja kehittyminen rakentuu:

- a. lähijaksoista ja niissä käytävästä dialogista, ohjauksesta, vertaisoppimisesta ja vuorovaikutuksellisista oppimistavoista sekä asiantuntijoiden luennoista, joiden tehtävä oppimisprosessissa vaihtelee.
- b. kirjallisista oppimistehtävistä ja oppimisasiisteon perehtymisestä, joiden pohjana ovat vieraskielinen kirjallisuus, alan tuorein tutkimustieto sekä niiden jalostaminen ja soveltaminen toimialamme kehittämiseen. Tämä on opiskelijan itsenäistä työskentelyä.
- c. oman työn kehittämisen kautta oppimisesta, jossa toteutetaan koehankkeita, kuvataan toimintaa, analysoidaan ja arvioidaan toimintaa sekä tehdään kehittämissuunnitelmia. Tavoitteena ovat uudet toimintamallit ja toimintatavat. Tämä on ohjattua työskentelyä.
- d. ongelmaperusteisen lähestymistavan hyödyntämisestä. Vertaisoppimisryhmät ottavat haasteisiin laajemminkin erilaisia työelämän ja toimialamme ongelmia tai kehittämistä vaativia kohteita työelämässä.

Pedagogisen mallin mukainen arviointi koulutuksessa:

Jokaisessa opintokokonaisuudessa arvioidaan ydinosaamisalueita, asiantuntijuuden kehittymistä ja koulutuksen tavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

- a. Yhteinen prosessiarviointi, joka on ohjaavaa, ennustavaa ja kehityssuuntautunutta. Tehdään tarpeiden uudelleen analysointia, peilataan prosessia tavoitteisiin ja kehittymisen etenemiseen. Kohteena on myös oppimisprosessin vuorovaikutuksen arviointi. Nämä toteutetaan yhteisen arviointikeskustelun ja vertaisarvioinnin avulla.
- b. Itsearviointi omasta kehittymisestä, ikään kuin tarina oman kehittymisen ja osaamisen syvenemisestä. Toteutetaan hopsauksen yhteydessä laajempaa kokonaisuutena.
- c. Lehtoriarviointi, joka on laadullinen ja sanallinen arviointi suhteutettuna opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Lisäksi koko opintokokonaisuus arvioidaan numeerisesti (1-5); kiitettävä (5), hyvä (3-4), tyydyttävä (1-2). Tämä arviointi on toteavaa, ohjaavaa, motivoivaa ja kehityssuuntautunutta. Jokaisen opintokokonaisuuden kohdalla kuvaillaan ne tuotokset, jotka ovat lehtoriarvioinnin kohteena. Opintosuoritusten arvioinnissa voidaan kuulla myös työelämän edustajaa.
- d. Lisäksi kehitämme palaute- ja laadunarviointijärjestelmän koulutuksen toteutuksen rinnalle, jossa arvioidaan koulutuksen vaikuttavuutta ja asiakaspalautetta lähtötaso-prosessi-tulos-ulottuvuudella.

Opintojen ajoittuminen vuosille 2010–2012

Lukuvuosi 2010–2011

- Opintojen aloittaminen ja Orientaatio-opinnot 16.–18.9.2010
- Yhteisöt ja yhteisöllisyys loka-marraskuu 2010 (lähijaksopäivät 7.–9.10.2010 ja 4.–5.11.2010)
- Viestintä ja kulttuurisuus sekä Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus joulumaaliskuu (lähijaksopäivät 2.–4.12.2010, 20.–22.1.2011, 17.–19.2.2011, 17.–19.3.2011).
- Pedagogisen osaamisen syventäminen huhti-toukokuu, orientaatio joulukuussa 2010 (lähijaksopäivät 14.–16.4. ja 26.–28.5.2011).
- Tutkimussuunnitelmaseminaarit maaliskuuhuhtikuu (lähijaksopäivät 17.–19.3. ja 14.–16.4.2011) lähiopetusjaksoilla.
- Tarvittaessa lähijakso 10.–11.6.2011.

Lukuvuosi 2011–2012

- Kehittämisen menetelmäosaamisen syventäminen syys-joulukuu 2011
- Opinnäytetyön väliseminaari lokakuu 2011
- Palveluiden tuottaminen jouluhelmikuu 2011-2012
- Vapaasti valittavat opinnot:
  - Johtamisen opintokokonaisuus helmi-maaliskuu 2012
  - Hankkeissa suoritettavat opinnot vapaasti kahden vuoden aikana hankkeiden aikataulujen mukaan
  - Degree Programme in Youth Work and Social Equality -koulutusohjelman opinnot vapaasti valittaviin
    - kesä-elokuu 2011 Experiental Learning and Adventure Education 7 op
    - syyskuu 2011 Multidisciplinary Cooperation in Youth Work 7 op
    - mahdollisesti muita osioita joista tiedotetaan opintojen alussa syyskuussa
- Opinnäytetyöseminaari huhtikuu 2012
- Valmistuminen kesäkuu 2012

Opintokokonaisuuksien kuvaukset

Opetussuunnitelman eri opintokokonaisuudet on kuvattu seuraavassa siten, että niistä käy ilmi opintokokonaisuuden tavoite, ydinsisältö ja suunniteltu toteutustapa arviointineen sekä vastuulehtori. Opintokokonaisuuksien kirjallisuus käyttötapoineen päivitetään opintokokonaisuuden aloituksen yhteydessä.

ORIENTAATIO- JA TUTKIMUSMENETELMÄOPINNOT

Orientaatio-opinnot 1 op

Orientaatio-opinnoissa syyskuussa opiskelijaryhmän kanssa tutustutaan koulutusohjelman tavoitteisiin, ydinsisältöihin sekä opetussuunnitelmaan. Opetellaan yhdessä virtuaalikampus HumakPron käyttö sekä sähköpostin ja verkkotyöskentelyn työkalut. Tehdään yhteisöllisen oppimisen perustaksi tutustuminen ryhmään, opettaviin lehtoreihin ja HOPS-ohjaajiin. Muodostetaan vertaisoppimisryhmät ja aloitetaan HOPS-prosessi HOPS-ohjaajan kanssa. Paneudutaan opiskelutaitoihin mm. ajankäytönsuunnittelun muodossa.

Orientaatio-opinnoista vastaa

HOPS-ohjaaja
yliopettaja Annikki Kluukeri-Jokinen
HUMAK
Riihimaantie 7
85100 Kalajoki
p. 020 7621 242
annikki.kluukeri-jokinen@humak.fi

Tutkimusmenetelmät 5 op

Tavoite

Opiskelija ymmärtää tieteellisen ja toiminnallisen tutkimuksen erot. Hän ymmärtää laadullisten ja määrällisten menetelmien mahdollisuudet ja rajoitukset. Opiskelija osaa määritellä ja rajata tutkimuksellisen kehittämistehtävänsä sekä perustelun valita kehittämistehtävänsä kannalta tarkoituksenmukaisen aineiston keruu- ja analyysimenetelmän. Hän hallitsee tutkimuseettiset periaatteet sekä kirjallisen raportoinnin ja lähdeviittaustekniikan.

Sisältö

- tutkimuksellinen kehittämistyön metodologia, esim. toimintatutkimus
- aineiston hankinnan menetelmät, esim. haastatteluaineistojen tuottaminen ja kyselyaineistojen hankkiminen Webropol-ohjelman avulla.
- aineiston analysointimenetelmät, esim. SPSS-ohjelman käyttäminen tilastollisen aineiston käsittelyssä.
- tutkimusetiikka
- tieteellinen kirjoittaminen (ymmärrettävän ja oikeakielisen asiatekstin tuottaminen)

Toteuttamistapa

Opintojakso toteutetaan kontaktiopetuksena integroituna muuhun tutkinnon kontaktiopetukseen ja itsenäisesti opiskellen. Opiskelija osallistuu aktiivisesti kontaktiopetukseen (1 op) ja tenttii opintojakson kaikille yhteisestä kirjallisuudesta kaksi valitsemaansa teosta (2 op). Lisäksi opiskelija laatii esseekirjoitelman (2 op), jossa hän tarkastelee erilaisten menetelmävalintojen merkitystä oman kehittämistehtävänsä suorittamiselle. Kirjallisuuden suorittamistapa voi olla muukin kuin tentti, esimerkiksi essee.

Esseekirjoitelma ja opintojakson kirjallisuus voidaan suorittaa myös yhtenä laajempina opinnäytetyöopintoja tukevana esseetehtävänä (4 op), jossa opintojakson kirjallisuutta peilataan oman kehittämistehtävän menetelmällisiin valintoihin käyttäen apuna muuta erikseen sovittavaa omaa kehittämistehtävää tukevaa lisäkirjallisuutta.

Kirjallisuus

- Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus. Tai uudempi painos.
- Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. Tai uudempi painos.
- Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Heikkinen, H. L. T. & Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) 2007. Toiminnasta tietoon: Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Teemahaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus: kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laine, M. & Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Opetusta tukeva oheiskirjallisuus

- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- HUMAK: Opinnäytetyöopas. Ylempi AMK-tutkinto.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Muu kirjallisuus

- Sovitaan opiskelijan kanssa tutkimuksellisen kehittämistehtävän perusteella.

Arviointi

Opintokokonaisuudesta kirjoitetaan sanallinen arviointi.

Opintojaksosta vastaa

Yliopettaja Merja Kylmäkoski
TKI-HUMAK Anna
Annankatu 12 A 17
00120 HELSINKI
p.0207621287
merja.kylmakoski@humak.fi

YHTEISÖT JA YHTEISÖLLISYYS 10 OP

Tavoite

Opintojakson tavoitteena on syventää opiskelijoiden ymmärrystä yhteisöllisyyden käsitteen monimuotoisuudesta ja poikkitieteellisyydestä. Tutkivan prosessin käynnistyessä opiskelijaa tuetaan havaitsemaan ja analysoimaan yhteiskunnan rakenteellisista muutoksista seuraavia yhteisöllisiä muutoksia. Opiskelijat syventävät näkemystään rakenteellisten muutosten vaikutuksista omalla toimialalla ja eri sektoreiden toiminnassa. Opiskelijat rakentavat tietoa ja asiantuntijuuttaan jakaen yhteistä ymmärrystä ja näkemystä yhteisön ja erilaisten toimijaverkoston sosiaalisen pääoman osatekijöistä. Tutkivan prosessin alussa opiskelija suuntaa huomionsa omaan toimintaympäristöönsä. Kokemuksia reflektoiden opiskelija syventää ymmärrystään osallisuudesta ja ryhmäilmiöistä sekä niiden yhteydestä yhteisön kehittämiseen ja yhteisölliseen voimaantumiseen.

Sisältö

- yhteisöllisyys ja yhteisöllisen kasvun mahdollisuudet
- julkisen sektorin rakennemuutokset, yhteiskunnan eri sektoreiden vuorovaikutus, kansalaisyhteiskunnan rooli muutoksessa
- sosiaaliset innovaatiot ja niiden yhteys yhteisölliseen ja uudistavaan oppimiseen
- sosiaalinen pääoma sosiaaliin innovaatioprosesseihin vaikuttavana tekijänä
- muutosorientoituneisuus: innovatiivisuus suhteessa yhteisön kehittämisen haasteisiin
- yhteisöllinen ja yksilöllinen hyvinvointi ja voimaantuminen

Toteuttamistapa

Opintojakso toteutetaan syksyllä 2010. Kontaktiopetus (4 op) sisältää luentoja ja tutkivan oppimisen käynnistämistä palvelevaa ryhmätyöskentelyä. Lähijaksojen välillä tehdään itsenäinen kirjallisuuskatsaus (2 op). Toisella lähijaksolla tietoa jaetaan pienryhmissä, jonka jälkeen valitaan teemaan liittyvät, kontaktiopetuksen jälkeen jatkuva verkko- ja itsenäistä työskentelyä tukevat kysymykset/teemat. Kysymysten pohdintaa jatketaan verkkokeskusteluna (2 op). Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus tarkastella valittuja kysymyksiä omien kokemustensa sekä olemassa olevan ja kirjallisuuskatsauksessa kootun tietoperustan valossa. Yhteiseen kysymyksenasetteluun pohjautuen opiskelijat käynnistävät samalla itsenäisen oman toimialueen, toimintaympäristön ja/tai yhteisön tutkimisen. Jokainen opiskelija kirjoittaa opintojakson päätyttyä verkkokeskusteluun tukeutuvan esseen suhteessa omaan toimintaympäristöönsä (2 op).

Kirjallisuus

- Antola, Tuula & Pohjola, Jukka. 2006. Innovatiivisuuden johtaminen. Sitra.
- Banks, S, Butcher, H, Henderson, P & Robertson, J. (ed.) 2003. Managing Community Practice: Principles, Policies and Programmes
- Cederlöf Petri. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä. Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 14.
- Cilchrist, A. 2004. The Well-Connected Community: A Networking Approach to Community Development.
- Coare Pam & Johnston Rennie (ed.) 2003, Adult Learning and Community Voices: Exploring Community-Based Practice.
- Frilander, Karin & Vanhalakka-Ruoho, Marjatta. 2009. Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Hautamäki ym. 2005. Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus.
- Heikkilä, Jorma & Heikkilä, Kristiina 2005. Voimaantuminen työyhteisön haasteena. WSOY.
- Hämäläinen, Timo J. & Heiskala, Risto 2004. Sosiaaliset innovaatiot ja yhteiskunnan uudistumiskyky. Helsinki: Edita.
- Jokivuori Pertti. 2005. Sosiaalisen pääoman kentät. Jyväskylä: Minerva.

- Kylmäkoski, Merja (toim.) 2010. Avauksia yhteisöllisyyteen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja D. Opin- näytetyöt 10. Verkkojulkaisu: <http://www.humak.fi/sites/default/files/humak-avauksia-yhteisollisyyteen.pdf>
- Kylmäkoski, Merja, Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) 2010. Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäise- vään päihdetyöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu: Sarja C. Oppimateriaaleja 21.
- Mason, Andrew 2000. Community, solidarity, and belonging: levels of community and their normative signifi- cance. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rauramo, Päivi. 2008. Työhyvinvoinnin portaat. Viisi vaikuttavaa askelta. Helsinki: Edita.
- Sotarauta, Markku & Kosonen, Kati-Jasmin 2004. Yksilö, kulttuuri ja innovaatioympäristö – avauksia aluekehi- tyksen näkymättömään dynamiikkaan. Tampere: Tampere University Press.
- Ståhle Pirjo & Wilenius Markku. 2006. Luova tietopääoma: tulevaisuuden kestävä kilpailuetu. Helsinki: Edita.
- Takanen Terhi 2005. Voimaantuva työyhteisö – miten luomme tulevaisuutta? Sun Innovations.

Muusta sovellettavasta kirjallisuudesta sovitaan ryhmän kanssa.

Arviointi

Tavoitteiden saavuttamista sekä asiantuntijuuden kehittymistä arvioidaan opintojakson ydinalueilla. Yhteinen prosessiar- viointi toteutetaan opintojakson aikana ja se koostuu kehityssuuntautuneesta vertaisarvioinnista. Opintojaksoon kuuluu itsearviointi, jossa opiskelija arvioi oman oppimisen prosessia, kehittymistä ja osallistumista. Kokonaisarviointi on numee- rinen sanallinen arviointi suhteutettuna eri oppimisympäristöissä tehtävien opintojen laajuuteen. Tutkivana oppimispro- sessina etenevän opintojakson suorittamisen edellytyksinä ovat kontaktiopetukseen osallistuminen, kirjallisuuskatsaus, verkkokeskusteluun osallistuminen ja refleктоiva essee.

Opintojaksosta vastaa

Yliopettaja Tarja Nyman
TKI-HUMAK Anna
Annankatu 12 A 17
00120 HELSINKI
P. 020 7621257
tarja.nyman@humak.fi

PALVELUIDEN TUOTTAMINEN 7 OP

Tavoite

Opintojakson aikana opiskelija syventää palveluiden tuottamisen osaamistaan ja laajentaa näkemystään teoreettiskäy- tännöllisesti osallisuuden näkökulmaa painottaen. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija laajentaa ja syventää ym- märrystään palveluiden tuottamisen kokonaisprosessista. Opiskelijan osaaminen vahvistuu palvelun tuottamisen suunnit- telun, toteutuksen ja arvioinnin alueilla. Opintojakson aikana syvennetään opiskelijan taitoa tuotteistaa, arvioida ja kehit- tää toimialalla tapahtuvaa palveluiden tuottamista.

Opiskelijan taitoa soveltaa palveluiden arviointimalleja, hallita tuotteistamisprosessia ja kykyä käynnistää niitä lisätään. Vahvistetaan opiskelijan osaamista ja hallintaa talouden eri lainalaisuuksista ja kolmannen sektorin tukimuodoista.

Sisältö

- palvelutoiminnan muutokset ja haasteet toimialalla

- palveluiden tuottaminen – suunnittelu, toteutus, arviointi, kehittäminen
- julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyö palveluiden tuottamisessa
- yrittäjyys- ja projektiosaaminen
- laadun kehittäminen järjestö- ja nuorisotyössä
- toiminnan rahoitus ja kolmannen sektorin tukimuodot

Toteuttamistapa

Lähijaksot (3 op), koostuvat asiantuntijaluennoista sekä pienryhmissä tapahtuvasta toimialan ja oman organisaation palvelutoiminnan tutkivasta oppimisesta. Kokonaisuuteen sisältyy ohjattu itsenäinen ja pienryhmyöskentelyn osuus (4 op) sisältäen oman työyhteisön / toimialan palvelutoiminnan tutkimista ja kehittämistehtäviä.

Kirjallisuus

(kirjallisuus tarkentuu ennen opintojakson toteutusta)

- Arnkil, T.E, Eriksson, E. & Arnkil, R. 2000, Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa. Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Stakes, raportteja 253. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes.
- Heino, J, Levä, Ki & Tuominen, K. Johdatko julkista organisaatiota laadukkaasti. Laatuokeskus
- Karlsson, Å. – Marttala, A. 2001. Projektkirja. Onnistuneen projektin toteuttaminen. Kauppakaari
- Kinnunen, J. Leppiniemi, J. Puttonen, V. Virtanen, K: 2002, Tietoa yrityksen taloudesta.
- Kinnunen, R. 2004. Palveluiden suunnittelu. WSOY.
- Lagus, A., Lillrank, P. Helin K. Managing Change - Improving Performance. Laatuokeskus
- Moilanen, R. 2001. Oppivan organisaation mahdollisuudet. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Niiranen ym. 2005. Kuntapalvelujen tuloksellisuuden arviointi. Tasapainotettu mittaristo kunnallisissa organisaatioissa. PS-kustannus.
- Palvelut 2020-hankkeen loppuraportti. EK.
- Rantala, Sulkunen. Projektiyhteiskunnan kääntöpuoli.
- Sipilä, J. 2000, Palveluiden hinnoittelu. Ekonomia-sarja.
- Kunnat ja palvelut murroksessa. Kunta- ja palvelurakennemuutostuksen johtaminen. www.efeko.fi/julkaisut
- Ok-opintokeskus Palveluiden tuottamisen pelisäännöt järjestöissä http://ok-opintokeskus.fi/files/Palvelutoiminnan_pelisaannot_jarjestotyossa.pdf?file=1027

Arviointi

Opintokokonaisuudessa arvioidaan tavoitteiden mukaisen osaamisen saavuttamista ja asiantuntijuuden kehittymistä ja laaja-alaistumista tehtävien sisällöllisen syvyyden, laajuuden ja sovellettavuuden mukaan. Opintojaksoon kuuluvat itsearviointi suhteessa osaamistavoitteisiin ja yhteinen prosessiarviointi. Kokonaisarvioinnin antaa opintokokonaisuudesta vastaava lehtori. Se on laadullinen, sanallinen ja numeerinen arviointi suhteutettuna opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Arvioinnin kohteena ovat lähiopetukseen ja vertaisoppimisryhmän työskentelyyn osallistuminen, ennakkotehtävä ja opintojakson itsenäinen tehtävä.

Opintojaksosta vastaa

Lehtori Annikki Ahlqvist
 HUMAK Nurmijärven kampus
 Kotorannantie 49
 05250 KILJAVA
 p. 020 7621 299
 annikki.ahlqvist@humak.fi

KANSAINVÄLINEN JA MONIKULTTUURINEN OSAAMINEN 5 OP

Tavoite

Tavoitteena on tukea opiskelijan kykyä toimia kansainvälisissä ja monikulttuurisissa toimintaympäristöissä ja yhteisöissä sekä edistää kansainvälistä viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Opiskelija pystyy tehostamaan kansainvälistä verkostotyötä itsensä ja sitä kautta oman työyhteisönsä edun mukaisesti hakemalla synergiaetuja yhteistyön kautta. Opiskelija syventää kansainvälistä ja monikulttuurista kompetenssiaan sekä saa yleiskuvan ammatillisen tehtäväalueensa asemasta ja merkityksestä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Hän syventää tietojaan ja taitojaan yhden valitsemansa kansainvälisesti ja monikulttuurisesti tärkeän alueen osalla ja kykenee soveltamaan omaa kansainvälistä osaamistaan. Kokonaiskuvan saamiseksi hän myös syventää tietoisuuttaan globaalien prosessien merkityksestä ja vaikutuksesta suomalaiseen yhteiskuntaan.

Sisältö

- kansainvälisyys ja monikulttuurisuus eri näkökulmista
- kansainväliset ja monikulttuuriset toimintaympäristöt ja yhteisöt
- kansainvälinen ja monikulttuurinen verkosto- ja yhteistyö
- globalisaation ja kansainvälistymisen kriittinen tarkastelu

Toteuttamistapa

Lähijaksot sisältävät kontaktiopetusta, vertaisoppimista, dialogisuutta ja pienryhmätyöskentelyä. Kansainvälisen ja monikulttuurisen verkostotyöskentelyn teoriaosaamisen kytkeminen käytäntöön tapahtuu itsenäisten kehittämistehtävien kautta. Opintojakso voidaan suorittaa kansainvälisessä tai monikulttuurisessa toimintaympäristössä tai omassa työyhteisössä kehittämistehtävänä. Syventääkseen kansainvälisyys- ja monikulttuurisuusorientaatiota opiskelijan tulee suorittaa osa opintojaksosta jollain muulla kuin äidinkielellään.

Kirjallisuus

- Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.
- Harrison, Roger & Benjamin, Cathy & Curran, Sheila & Hunter, Rob (eds.) 2007. Leading Work with Young People. London: Sage Publications Ltd.
- Keskinen, Suvi & Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.) 2009. En ole rasisti, mutta .... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 95. Tampere: Vastapaino.
- Martikainen, Tuomas (toim.) 2006. Ylirajainen kulttuuri: etnisyyden Suomessa 2000-luvulla. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rastas & Huttunen & Löytty (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja: kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Tampere: Vastapaino.
- Touraine, Alain 2000. Can we live together? Equality and difference. Polity Press.
- Varis & Salo-Lee & Mustonen & Kotilainen & Lasonen (toim.) 2005. Uusrenessanssiajattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Helsinki: Okka, Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Vartia, Maarit & Bergbom, Barbara & Giorgiani, Terhi & Rintala-Rasmus, Anita & Riala, Riitta & Salminen, Simo 2007. Monikulttuurisuus työn arjessa. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Wildemeersch & Stroobants & Bron (eds.) 2005. Active citizenship and multiple identities in Europe. Peter Lang.

Arviointi

Opintojakso arvioidaan prosessina niin, että arvioinnissa näkyy opiskelijan henkilökohtainen kehittyminen kansainvälisenä ja monikulttuurisena toimijana. Arviointi painottuu opiskelijan ydinosaamisen kehittymiseen. Arvioinnissa hyödynnetään kehityssuuntautunutta vertais- ja itsearviointia. Arviointi kohdentuu sekä yksilö- että ryhmätöinä toteutettuihin kehitys- ja oppimistehtäviin. Opintojaksoon liittyvien tehtävien ja lähiopetusjaksojen arviointi on laadullinen ja sanallinen, ja kokonaisarvosana on numeraalinen.

Opintojaksosta vastaa

Projektipääällikkö-lehtori Sari Höylä
TKI-HUMAK Anna
Annankatu 12 A 17
00120 HELSINKI
sari.hoyla@humak.fi

PEDAGOGISEN OSAAMISEN SYVENTÄMINEN 10 OP

Tavoite

Tavoitteena on oman ammatillisen osaamisen tunnistaminen, hyödyntäminen ja kehittäminen yhteisöissä sekä toiminta- verkostoissa. Opintojaksossa tuetaan alan ammattieettistä kasvua ja voimaantumisen prosessia. Opintojaksossa syvennetään asiantuntijuuden jakamista ja vaikuttamistoimintaa sekä laajennetaan ryhmä- ja tiimityöskentelyn periaatteiden ja työryhmissä toimimisen sekä ryhmän ohjaamisen osaamista.

Lähijaksoissa perehdytään viimeaikaiseen käyttäytymistieteelliseen tutkimustietoon ihmisen kasvun, kehityksen ja toiminnan näkökulmasta kontekstina yhteisölliset toimintaympäristöt. Vahvistetaan pedagogiseen ja kouluttamiseen liittyvien ohjaamisen sekä osaamisen taitoja. Tavoitteena on, että opiskelija muodostaa kokonaiskuvan henkilökohtaisten ohjauksen elementeistä, arvioi reflektiivisesti ja moniasiantuntijuutta hyödyntäen omaa pedagogista osaamistaan ja sen kehitysvisionia.

Opintojaksossa tuetaan toimialan vaatimusten ja omien henkilökohtaisten kehittämistavoitteiden kohtaamista ja voimaantumista. Opiskelija syventää pedagogista osaamistaan, hahmottaa erilaisia pedagogisia lähtökohtia ja motivoituu elinikäisen oppimisen prosessiin. Opiskelijalle muodostuu kuva omasta pedagogisesta toiminnasta laatutyönä, jota arvioidaan ja kehitetään kriittisellä reflektiolla ja opetuskäytäntöjen syventämisellä. Opintojakso muodostuu kahdesta osasta: Koulutusosaaminen 5 op ja Pedagoginen osaaminen 5 op.

Sisältö

Koulutusosaaminen 5 op

- opiskelija ymmärtää ja pystyy soveltamaan työssään yksilön kasvun, kehityksen ja toiminnan kannalta keskeisiä tekijöitä; psykologisen osaamisen systemaattinen syventäminen
- koulutusprosessin hallinta
- didaktiset oppimis- ja ohjauskäsitteet
- ryhmätyöskentelytaitojen syventäminen

Pedagoginen osaaminen 5 op

- opiskelija syventää omaa pedagogista osaamistaan ja tietämystään pedagogisena vaikuttajana
- oman ohjauksen syventäminen: ryhmä- ja roolityöskentely oppivan yhteisön voimavarana
- ryhmässä toimimisen ja ohjaamisen eri näkökulmien havaitseminen sekä niiden kehittäminen asiantuntijuuden jakamisen ja voimaantumisen näkökulmasta

- pedagogisten prosessien havaitseminen, reflektointi ja kehittäminen
- kohtaaminen ja dialogisuus ohjauksessa

Toteuttamistapa

Koulutusosaaminen 5 op:

Lähijaksot sisältävät luentoja ja kontaktityöskentelyä. (2 op). Lähijaksosten välillä toteutetaan omalla toimialalla oppimistilmissä koulutusprosessi innovatiivisia prosessi-, ongelmanratkaisu- ja oppimiskäsityksiä hyödyntäen ja soveltaen. (3 op).

Pedagoginen osaaminen 5 op:

Lähijaksot sisältävät koulutusprosessin esittelyn kontaktissa (1 op) ja itsenäistä työskentelyä lähijaksosten välillä. Oppimistehtävässä reflektoidaan koulutusprosessin lisäksi opintojakson kirjallisuutta ja koulutusprosessia sekä omaa oppimis- ja ohjauskäsitystä voimaantumisen sekä ammattietiikan näkökulmasta. Oppimistehtävässä hyödynnetään vähintään neljää kirjallista teosta. (4 op).

Kirjallisuus

- Brax, S. 1998. Opetuksen työkalupakki – parhaat palat. <http://opetuki.tkk.fi/p/julkaisut/documents/opetuksentyokalupakki.pdf>
- Frisk, T. (toim.) 2003. Ohjaaminen työssä. Helsinki: Educa.
- Hakkarainen, K. ym. 2003. Tutkiva oppiminen. Helsinki: WSOY.
- Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.
- Kansanen, P. 2004. Opetuksen käsitemaailma. PS-kustannus.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot osallisuus mediakasvatus. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Otava.
- Mortimore, P. 1999. Understanding pedagogy and its impact on learning. http://books.google.com/books?id=W1_UmO2tNYC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_navlinks_s#v=onepage&q=&f=false
- Rauste-von Wright, M. & Von Wright J. & Soini T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.
- Salovaara, H. 2004. Oppimisen teoriasta tukea tieto- ja viestintätekniikan pedagogiseen käyttöön. <http://tievie oulu.fi/verkkopedagogiikka/index.html>
- Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. Helsinki: WSOY.
- Englanninkielisiä artikkeleita sopimuksen mukaan.

Oheiskirjallisuus

- Aittola, T. & Eskola, J. & Suoranta, J. (toim.) 2007. Kriittisen pedagogiikan kysymyksiä. Tampere: Tampereen yliopiston kasvatustieteen laitos.
- Giroux, H. & McLaren, P. 2001. Kriittinen pedagogiikka. Helsinki: Vastapaino.
- Kynäslahti, H. & Kupiainen, R. & Lehtonen, M. (toim.) 2007. Näkökulmia mediakasvatukseen. <http://www.mediaeducation.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>
- Onnismaa, J. 2003. Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiantuntijuuden muutos. Kasvatustieteellisiä julkaisuja. Joensuun yliopisto. http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/onnismaa_epavarmuuden/onnismaa.pdf
- Polo, S. 2004. Minästäkö kaikki riippuu? Ammatillisen aikuisopettajan valmiudet selviytyä muuttuvassa toimintaympäristössä. Tampere : Tampere University Press. <http://acta.uta.fi/teos.phtml?10701>
- Suoranta, J. 2005. Radikaali kasvatus. Helsinki: Gaudeamus.

Arviointi

Opintojaksossa arvioidaan tavoitteiden saavuttamista ja ydinosaamisalueiden kehittymistä. Prosessiarviointia tehdään opintojakson aikana vertaisarviointiin ja arviointikeskustelujen muodossa. Työelämän mahdollinen mentori arvioi koulu-

tustapahtuman yhdessä opiskelijoiden kanssa, joka liitetään opintojakson oppimistehtävään. Arviointi tehdään laadullisen ja sanallisen arvioinnin muodossa sekä numeraalisesti. Arviointi kohdistuu kirjalliseen työhön ja koulutusprosessin toteuttamiseen.

Opintojaksosta vastaa

Yliopettaja Lea Leminaho
HUMAK Tornion kampus
Kivirannantie 13–15
95410 TORNIO
p. 020 7621285
lea.leminaho@humak.fi

KEHITTÄMISEN MENETELMÄOSAAMISEN SYVENTÄMINEN 7 OP

Tavoite

Opintojaksossa kehittämisosaamista (tietoa ja taitoa) syvennetään ja laajennetaan teoreettiskäytännöllisenä ja monipuolisena yhteisöllisenä sosiokonstruktiivisena tutkivana ja kehittävänä oppimisprosessina. Opintojakson tavoitteena on vahvistaa demokraattista, moniäänistä ja yhteisöllisesti osallistavaa osaamista sekä parantaa valmiuksia toimia erilaisissa asiantuntijayhteisöissä dialogisesti ja rakentavasti yhdessä toimijoiden kanssa.

Oppija oppii uusia strategisia työvälineitä ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan menetelmiä toteuttaakseen itsenäisesti mm. sosiaaliseen pääomaan ja innovaatioihin ja työelämän kehittymiseen kiinnittyviä hankkeita ja käynnistääkseen asiakas- ja yhteisölähtöisiä kehittämistoimintoja. Oppija syventää valmiuksiaan ongelmanratkaisuun ja muutosprosesseihin luovan, innovatiivisen ja tulevaisuussuuntautuneen reagoinnin, ennakoinnin ja toteutuksen avulla. Oppija syventää omaa asiantuntijuuttaan ja professionaalisuuttaan työelämän kehittäjänä tarkastellen omaa arvoperustaansa ja ammattieettisiä periaatteitaan ja ymmärtäen reflektion merkityksen ammatillisessa kasvussa.

Sisältö

- kehittämisen toimintamalleja ja -menetelmiä
- strateginen johtaminen, osaamisen johtaminen ja työn organisointi
- luova ongelmaratkaisu
- tutkiva ja kehittävä työote järjestö- ja nuorisotyössä
- asiantuntijuus ja työelämän kehittäjän ammatti-identiteetti ja ammattietiikka
- muutosprosessit

Toteutustapa

Opintojakso toteutetaan syksyllä 2011. Yhteisöön kiinnittyvä kehittämistehtävä ohjeistetaan jo keväällä 2011 tehtävän edellyttämän prosessin takia. Lähiopetus (2 op) sisältää luento-opetusta, asiantuntijavierailuja ja työskentelyä vertaisoppimisryhmässä. Ohjattu itsenäinen työskentely (5 op) sisältää **kolme** oppimistehtävää: 1. strategiatyöskentelyyn tai kehittämisen menetelmiin liittyvän ennakkotehtävän 2. yhteisöön/toimintaympäristöön kiinnittyvän tutkimus- ja kehittämistehtävän. 3. tehtävä liittyy tutkimusmenetelmäopintoihin ja kytkeytyy läheisesti kehittämisen menetelmäosaamisen ja oman oppinnäytetyön tematiikkaan. Tehtäviin sisältyy tiedonhankintaa ja kirjallista raportointia.

Kirjallisuus

- Aaltonen, Tapio; Heiskanen, Erika & Innanen, Pekka. 2003. Arvot yksilön ja työyhteisön kehittäjänä. Helsinki. WSOY.
- Anttila, Pirkko. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
- Eteläpelto, Anneli & Collin, Kaija & Saarinen, Jaana (toim.) Työ, identiteetti ja oppiminen. WSOY oppimateriaalit Oy.
- Helakorpi, Seppo. 2006. Koulutuksen kehittävä arviointi. Työkaluja osaamisen johtamiseen. HAMK. Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 4/2006.
- Hätönen, Heljä. 2007. Osaamiskartoituksesta kehittämiseen. 5. painos. Educa-instituutti Oy, Helsinki.
- Eteläpelto, Anneli & Onnismaa, Jussi (toim.) 2006. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Helsinki. Kansanvalistusseura.
- Honkanen, Henry (toim.) 2005. Henkilöarviointi työelämässä. Helsinki. Edita.
- Ollila, Maija-Riitta 2005: Persoonan valta. Helsinki. WSOY.
- Santalainen, Timo. 2006. Strateginen ajattelu. Talentum. Helsinki.
- Toikko, Timo. & Rantanen, Teemu. (toim.) 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Vastapaino.
- Virtainlahti, Sanna. 2009. Hiljaisen tietämyksen johtaminen. Helsinki: Talentum Media.

Suosittelavaa oheislukemistoa

- Gardner, Howard; Csikszentmihalyi, Mihaly & Damon, William 2001. Good work: when excellence and ethics meet. New York. Basic Books.
- Hallamaa, Jaana & Launis, Veikko & Lötjönen, Salla & Sorvali, Irma (toim.) 2006. Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heikkilä, Jorma ja Heikkilä, Kristiina. 2001. Dialogi – Avain innovatiivisuuteen. Vantaa. WSOY.
- Hirvihuhta, Harri & Litovaara, Anneli. 2003. Ratkaisun taito. Helsinki. Tammi.
- Meyer, John P. ja Allen, Natalie J. 1997. Commitment in the workplace: theory, research, and application. Thousand Oaks.
- Ollila, Maija-Riitta 2002. Erheitä ja virheitä. Helsinki. WSOY.
- Schulze, Ralf ja Roberts, Richard D. (toim.) 2005. Emotional intelligence: an international handbook. Cambridge. Hogrefe & Huber.
- Sihvola, Juha 2004. Maailmankansalaisen etiikka. Helsinki. Otava.
- Silvennoinen, Markku 2006. Onnistu alaisena: näin johdan esimiestäni ja itseäni. Helsinki. Tammi.

Mahdollisesta lisäkirjallisuudesta sovitaan ryhmän kanssa aihealueen mukaan.

Arviointi

Opintojaksossa arvioidaan tavoitteiden mukaisen osaamisen saavuttamista ja asiantuntijuuden kehittymistä ja laaja-alaistumista tehtävien sisällöllisen syvyyden, laajuuden ja sovellettavuuden mukaan. Opintojaksoon kuuluvat itsearviointi suhteessa osaamistavoitteisiin ja yhteinen prosessiarviointi. Kokonaisarviointin antaa opintokokonaisuudesta vastaava lehtori. Se on laadullinen, sanallinen ja numeerinen arviointi suhteutettuna opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Arvioinnin kohteena ovat lähiopetukseen ja vertaisoppimisryhmän työskentelyyn osallistuminen, ennakkotehtävä ja yhteisössä toteutettu kehittämistyö ja sen kirjallinen raportointi.

Opintojaksosta vastaavat

Yliopettaja Annikki Kluukeri-Jokinen
HUMAK
Riihimaantie 7
85100 Kalajoki
p. 020 7621 242
annikki.kluukeri-jokinen@humak.fi

Yliopettaja Merja Kylmäkoski
TKI-HUMAK Anna
Annankatu 12 A 17
00120 HELSINKI
p.0207621287
merja.kylmakoski@humak.fi

VIESTINTÄ JA KULTTUURISUUS 10 OP

Tavoite

Tavoitteena on opiskelijan omien persoonallisten vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja vahvistaminen. Dialogiosaamisen, monipuolisten ja toimivien vuorovaikutustaitojen vahvistaminen edesauttaa sitä, että yhteistyö eri sidosryhmien kanssa luo mahdollisuuden demokraattisen osallisuuden kehittymiselle yhteisöllisyyttä rakentaen. Monialaisen osaamisen arvos-taminen ja moniäänisyyden kunnioittaminen edellyttää opiskelijalta prosessinomaisen dialogityöskentelyn ymmärtämistä. Opiskelijan kyky ja taito työskennellä erilaisissa konteksteissa ja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa syvenee sekä hän pystyy organisoimaan ja luomaan ammatillisia verkostoja. Oman alan kuuluminen ympäröivään yhteiskuntaan, yhteis-kunnan vaikutus omalla alalla ja näiden kahden käymä dialogi kielellistetään ja otetaan tutkimus- ja kehittämiskohteeksi oppimisen syventäjänä.

Sisältö

- monipuoliset viestintätaidot, oman kompetenssin syventäminen
- yhteisö ja mediakasvatus
- viestinnän kontekstisidonnaisuus
- viestintä eri kohderyhmille ja vaikuttaminen
- haasteelliset vuorovaikutustilanteet
- monialaisten työryhmien johtaminen
- puheen tutkimus: diskurssianalyysit, etnometodologia

Toteuttamistapa

Lähiopetusta ja tehtävänantoa linkitetään Kv- ja monikulttuurisuus -opintojakson kanssa. Kokonaisuuden teoriaosioon kuuluu asiantuntijaluentoja, jonka yhteyteen liitetään opiskelijan henkilökohtainen oppimis- ja kehitystehtävä (4 op). Oppimisen syventämiseen ja teorian käytännön soveltamiseen tarkoitettu itsenäisesti tai ver-taisoppimisryhmässä suoritettava kehitystehtävä (4 op) yhdistetään työelämään ja työtehtäviin niin, että opiskelijalle syn-tyy mahdollisuuksia erilaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojensa reflektointiin, arviointiin ja niistä oppimiseen.

Lisäksi tähän opintojaksoon opiskelija tenttii tutkimusmenetelmäkirjallisuuden opintokokonaisuuden kaikille yhteisestä kirjallisuudesta valitsemansa teokset (2 op). Kirjallisuuden suorittamistapa voi olla muukin kuin tentti, esimerkiksi esseet. Vastaanottaja on Merja Kylmäkoski.

Kirjallisuus

- Bartlett ja Linnasalmi 2004. Neuvottelut ja kokoukset englanniksi. Helsinki. Multikustannus.
- Choo, Chun Wei 2006. The knowing organization: how organizations use information to construct meaning, create knowledge, and make decisions. 2. painos. New York. Oxford University Press.
- Griffin, Emory A. 2006. A first look at communication theory. 6. painos. Boston. McGrawHill.

- Isokorpi, T. 2006. Napit vastakkain. Ristiriidat, rajat ja ratkaisut. Juva. PS-kustannus.
- Karhu, M. 2005. Asiantuntija viestii: ajatuksesta vaikutukseen. Helsinki. Inforviestintä.
- Karila ja Alasuutari (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.
- Mustonen, Kotilainen & Lasonen 2005. Uusrenessanssijattelu, digitaalinen osaaminen ja monikulttuurisuuteen kasvaminen. Helsinki. Okka, Opetus, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Olkinuora, H, 2006. Minne menet media? Helsinki. Taloustieto.
- Ranne, J. 2006. Anna palaa!: käytännön palautetaitokirja. Helsinki. Hakapaino.
- Torkki, J. 2006. Puhevalta: kuinka kuulijat vakuutetaan. Helsinki. Otava.
- Salo-Lee, Malmberg & Halinoja 1996. Me ja muut: kulttuurienvälinen viestintä. Yle-opetuspalvelut. Jyväskylä. Gummerus.
- Liisa Uusitalo & Maria Joutsenvirta (toim.) 2009: Kulttuuriosaaminen tietotalouden taitolaji. Helsinki: Gaudeamus

Muu kirjallisuus valitaan tarkemmin aiheen ja kehitystehtävän suuntaisesti.

Arviointi

Opiskelija reflektoi omaa osaamistaan viestijänä eri konteksteissa. Tehtävänannon mukaisesti toteutetaan myös kehitysuuntautunut vertaisarviointi ja työyhteisöstä kollegiaalinen arviointi. Pääarviointi muodostuu lehtoriarvioinnista, joka tehdään yhteistyössä opiskelijan itsensä kanssa. Arviointi on laadullinen, sanallinen ja numeerinen arviointi ja se kohdistuu opiskelijan viestinnän tutkimukseen, henkilökohtaiseen ja / tai vertaisoppimisryhmässä suoritettaviin oppimis- ja tutkimustehtäviin.

Opintojaksosta vastaa

Yliopettaja Annikki Kluukeri-Jokinen
 HUMAK
 Riihimaantie 7
 85100 Kalajoki
 p. 020 7621 242
 annikki.kluukeri-jokinen@humak.fi

OPINNÄYTETYÖ 30 OP

Tavoite

Tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kykynsä (taitotietonsa) yhteisöjen kehittämistä koskevan tutkimustiedon ja ammatikäytänteiden seuraamiseen, kriittiseen arviointiin ja soveltamiseen. Lisäksi opiskelija osoittaa taitotietonsa yhteisöjen kehittämistarpeiden tunnistamiseen sekä niiden kehittämistä koskevan uuden tiedon tai käytänteiden tuottamiseen. Opin­näytetyö on tutkimuksellinen kehittämistehtävä tai soveltava tutkimus, jossa korostuu toimialan työelämän yhteisöjen kehittäminen, alueellinen kehittäminen sekä valmius itsenäiseen vaativaan asiantuntijatyöhön.

Opinnäytetyö rakentuu ylempään ammattikorkeakoulututkintoon sisältyvissä opinnoissa hankittavan osaamisen ja oma­kohtaisen teoreettisesti koetellun työelämäkokemuksen perustalle, ja se tehdään pääsääntöisesti yksilötyönä. Prosessissa korostuu opiskelijan, työelämän ja ammattikorkeakoulun yhteisöllinen vuorovaikutus niin aiheenvalinnan, toteutustavan kuin tavoitteidenkin osalta. Lisäksi opinnäytetyö kytkeytyy ammattikorkeakoulun omaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan profiiliin ja TKI-hankkeisiin.

Sisältö

- tutkimuksellisen kehittämistehtävän ideointi ja rajaus
- aineiston kerääminen ja analysointi
- tutkimuksellinen kehittämistehtävän raportointi
- seminaariesitykset

Toteuttamistapa

Opinnäytetyö 1 (3 op)
Opinnäytetyö 2 (5 op)
Opinnäytetyö 3 (22 op)

Opinnäyteopinnot etenevät lähijaksojen menetelmäopetuksen ja seminaarien sekä itsenäisen etäjäskäytöskentelyn vuorotteluna. Opinnäytetyötä tuetaan henkilökohtaisella ohjauksella, jota on mahdollista saada sopimuksen mukaan sekä lähijaksoilla että niiden välisillä etäjaksoilla. Ohjausta voi saada tarpeen ja sopimuksen mukaan henkilökohtaisessa ohjaustapaamisessa, puhelinkonsultaationa, sähköpostikommentaarina tai HumakPron yksityisten viestien välityksellä tai muulla oppilaitoksen käyttämällä sähköisellä foorumilla.

Lähijaksoihin sisältyvässä seminaareissa opinnäytetyötä viedään eteenpäin perinteisellä seminaarityöskentelytavalla, vertaisarvioijan kommentein ja työstä vertaisryhmässä keskustellen. Samaan TKI-hankkeeseen liittyvistä aiheista opinnäytetyötä tekevät muodostavat yhteisen vertaisoppimisryhmän, joka tukee opinnäytetyöskentelyä etenkin etäjaksoilla.

Opinnäytetyöopinnoihin sisältyvät myös opinnäytteen aiheen hyväksytyt, seminaariesitykset ja raportointi.

Ohjauksen tueksi voidaan pyytää ja sopia työn toimeksiantajan tai työelämän edustajan kanssa työelämäohjaajan nimeämisestä.

Kirjallisuus

Määritellään opinnäytetyön perusteella.

Arviointi

Opinnäytetyöstä kirjoitetaan sanallinen arviointi ja se arvioidaan asteikolla suoritettu tyydyttävästi (1–2), suoritettu hyvin (3–4) tai suoritettu kiitettävästi (5). Opinnäytetyön arvioi kaksi oppilaitoksen opetushenkilöstöön kuuluvaa arvioijaa. Heistä toinen on opinnäytetyön ohjaaja ja toinen koulutusohjelman yliopettajien määräämä arvioija. Arvioijaksi voidaan määrätä oppilaitoksessa toimiva perustutkinnon yliopettaja tai lehtori, jonka osaamisalueeseen arvioitava opinnäyte kuuluu.

Opintojaksosta vastaa

Yliopettaja Merja Kylmäkoski
TKI-HUMAK Anna
Annankatu 12 A 17
00120 HELSINKI
p.0207621287
merja.kylmakoski@humak.fi

VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT 10 OP

Tavoite ja sisältö

Tavoitteena on täydentää ja syventää opiskelijan ammatillista osaamista ja kehittymistä persoonallisten ja henkilökohtaisten tarpeiden suuntaisesti. Opiskelija voi valita opintoja jostain muusta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon koulutusohjelmasta tai yliopistosta. Vapaasti valittavista opinnoista sovitaan HOPS-ohjaajan kanssa syksyn 2010 aikana.

Humanistinen ammattikorkeakoulu tarjoaa ylemmän AMK-tutkinnon opiskelijoille koulutusohjelmaan sopivia vapaasti valittavia opintoja seuraavasti:

- Johtamisen (10 op) ja erikseen sovittavan ja määriteltävän osallistumisen Humakin tutkimus- ja kehittämissankkeissa tehtävään oppimiseen. Nämä hankkeet sekä Kansainvälisyysankkeet esitellään opiskelijoille syksyn 2010 aikana.
- Lisäksi on valittavana kaksi osiota englanninkielisen ylemmän AMK-tutkinnon tarjonnasta.

Johtaminen 10 op

Opintojakson aikana opiskelija syventää oman johtajuutensa tuntemista sekä tämän pohjalta laajentaa osaamistaan. Opiskelijan taitoja lisätään ja laajennetaan erilaisten yhteisöjen johtamisesta. Opintojakson aikana tutustutaan johtamisen alueen ajankohtaisiin kehitysnäkymiin toimialan johtamisen näkökulmasta. Opintojakson kokonaistavoitteena on, että opiskelija muodostaa itselleen selkeän ja merkityksellisen käsityksen toimialan johtamisesta, omasta henkilökohtaisesta johtajuudestaan ja sen kehittämisen tarpeista.

Sisällöt

1. oman johtamistyylin tunnistaminen ja kehittäminen
2. yhteisöllisen ja voimavarajohtamisen pääperiaatteet
3. moniammatillisten tiimien, verkostojen ja kumppanuuksien johtaminen
4. järjestöjohtaminen mm. vapaaehtoisten johtaminen
5. arvot ja eettisyys johtamisessa
6. työhyvinvoinnin johtaminen

Toteuttamistapa

Kokonaisuuden suoritus koostuu ennakotehtävästä (2 op), sen pohjalta käytävästä verkkokeskustelusta (3 op), lähijaksoista (1 op) ja kokonaisuuden kokoavasta oppimistehtävästä (4 op).

Arviointi

Opintokokonaisuudessa arvioidaan tavoitteiden mukaisen osaamisen saavuttamista ja asiantuntijuuden kehittymistä ja laaja-alaistumista tehtävien sisällöllisen syvyyden, laajuuden ja sovellettavuuden mukaan. Opintojaksoon kuuluvat itsearviointi suhteessa osaamistavoitteisiin ja yhteinen prosessiarviointi. Kokonaisarviointiin antaa opintokokonaisuudesta vastaava lehtori. Se on laadullinen, sanallinen ja numeerinen arviointi suhteutettuna opintokokonaisuuden tavoitteisiin. Arviointiin kohteena ovat lähiopetukseen ja vertaisoppimisryhmän työskentelyyn osallistuminen, ennakotehtävä, verkkokeskustelu ja opintojakson itsenäinen tehtävä.

Kirjallisuus

(kirjallisuus tarkentuu ennen opintojakson alkua)

- Antikainen, E-L, 2005, Kasvuorientoitunut ilmapiiri esimiestyön tavoitteena, Acta Universitas Tampereensis 1088
- Aaltio-Marjosola, I 2001. Naiset, miehet ja johtajuus. Helsinki: WSOY.
- Alvesson, M. & Billing, Y 1997. Understanding gender and organizations. Lontoo: Sage
- Åhman, H. Oman mielen johtaminen, näkemyksiä ja kokemuksia yksilön menestymisestä portmodernissa organisaatiossa 2003. Teknillinen korkeakoulu, Helsinki
- Cartwright, S. & Cooper, C.L. 1997. Managing workplace stress. Thousand Oaks, CA:Sage.
- Greenberg, J. 2005. Managing behaviour in organizations. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice, Hall, cop
- James, R: Leaders changing inside-out, What causes leaders to change behaviour. Cases from Malawian Civil Society. The International NGO Training and Research Centre INTRAC <http://www.intrac.org/docs/OPS43Final.pdf> (opintojakson dokumenteissa).
- Kaski S, Kiander T. Tunnejohtajuus – kuuntelua ja vaikuttamista Edita Publishing Oy
- Kärkkäinen, Merja (2005). Yhteisöllinen johtaminen esimiehen työvälineenä. Edita Publishing Oy, Helsinki
- Kets de Vries Manfred Johtaja teraperutin sohvalla – Lisää tunneälyä organisaatioon Edita Publishing Oy
- Kaski S., Kiander T. Minä johtajana – Itsetuntemuksesta toimivaan johtajuuteen Edita Publishing Oy
- Könnölä, T. & Rinne, P. 2001. Elinehtona eettisyys. Vastuullinen liiketoiminta kilpailuetuna. Helsinki: Kauppakaari..
- Quinn, Faerman, Tomson & McGrate: Become a Master Manager. A Competency Framework, 1996 Jossey-Bass
- Nakari, M.-L. 2003. Työilmapiiri, työntekijän hyvinvointi ja muutoksen mahdollisuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Löytyy myös osoitteesta <http://selene.lib.jyu.fi:8080/vaitos/studies/studeduc/9513915484.pdf>
- Räsänen M. (toim.): Coaching ja johtajuus - Valmentava ote esimiestyössä
- Quinn, Robert, Beyond rational management, 1988 Jossey-Bass
- Österberg, M. 2005. Henkilöstöasiantuntijan käsikirja. Edita.
- Sädevirta: Henkilöstöjohtamisen ja sen tutkimuksen kehittyminen: henkilöstöhallinnollisesta johtamisesta ihmisvoimavarojen johtamiseen. Tykes, raportti 35, Työministeriö, Helsinki, Tykesin julkaisut pdf-muodossa (opintojakson dokumenteissa)
- Stenvall, J.et al. (2007). "Mees romppeines siihen". Henkilöstövoimavarojen hallinta ja muutoksen johtaminen kuntafuusioissa. Acta 191. Suomen Kuntaliitto, Helsinki
- Turunen R. (toim.) Johtaminen seurakunnassa, Helsinki, Edita
- Viitala, R. 2004. Henkilöstöjohtaminen. Helsinki: Edita
- Viitala, R. Johda osaamista. Osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön. Inforviestintä, Helsinki.

Opintojaksosta vastaa

Lehtori Annikki Ahlqvist
HUMAK Nurmijärven kampus
Kotorannantie 49
05250 Kiljava
puh 020 7621 299
annikki.ahlqvist@humak.edu

Tutkimus- ja kehittämishankeosaamisen vahvistaminen 10 op

Opiskelija vahvistaa omaa tutkimus- ja kehittämishankeosaamistaan osallistumalla jonkin HUMAKin T&K-hankkeen työskentelyyn valitsemassaan hankkeessa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Hankevalinta voi edistää opiskelijan henkilökohtaisten ammatillisten osaamisalueiden (substanssin) syventämistä tai laajentamista. Ihanne olisi sisällyttää oma kehittämishankkeena tehtävä oppinäytetyö valitun hankkeen yhteyteen ja perustalle.

Sisältö ja kirjallisuus määräytyvät valitun tutkimus- ja kehittämishankkeen mukaisesti.

Toteuttamistapa

Hanketyöskentelyyn liittyy hankkeessa mukana oleminen yhdessä ko. toimijoiden kanssa määritellyin tavoittein ja tehtävin. Suunnittelu, toteutus ja arviointi ovat keskeisiä osioita, joihin opiskelija yhdistää aina myös raportoinnin. Raportointi pitää sisälleen aihealueen kirjallisuuteen tutustumisen sekä kehittymisen ja oppimisen reflektoinnin. Hankkeisiin voi mennä mukaan koko opiskelun ajan riippuen hankkeen ja opiskelijan yhteensopivista aikatauluista.

Arviointi

Hanketyöskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin vertaisarviointia, prosessiarviointia sekä lehtoriarviointia yhdessä hankevas-
taavan kanssa. Arvioidaan työskentelyä hankkeessa sekä raporttia. Arviointi on sanallista ja numeerista. Opintokokonaisuuden suorittamisesta, reunaehdoista, tavoitteista ja arvioinnista vastaavat HOPS-ohjaajat

Lisäksi on valittavissa kaksi osiota englanninkielisen ylemmän AMK-tutkinnon tarjonnasta. Nämä esitellään tarkemmin opiskeli-
joille Orientaatio-opintojakson yhteydessä.

1. Experiential Learning and Adventure Education 7 etcs

Toteutus kesä 2011; Jakso 6/2010-2011 ja 1/2011-2012

2. Multidisciplinary Cooperation in Youth Work 7 etcs

Toteutus syysy 2011; jakso 1/2011-2012

Opintokokonaisuuden suorittamisesta, reunaehdoista, tavoitteista ja arvioinnista vastaavat HOPS-ohjaajat.